

Jiří Rajmund Tretera: Ukončete návštěvy, dveře se zavírají aneb Osmnáct balad a romancí z nemocničních sálů a předsálí

Knižnice církevního a konfesního práva, Svazek 3,
Společnost pro církevní právo, Praha, 2022, 194 s.

ISBN 978-80-906501-2-1, ISSN 2464-8558.

Recenzovaná monografie je milá bílá knížka středního rozsahu, s modrým nápisem, v brožované vazbě. Jde o *třetí svazek* Knižnice církevního a konfesního práva vydávané Společností pro církevní právo od roku 2016. Věnuje se vysoce aktuálnímu tématu: postavení pacientů v českém zdravotnictví v českých zemích od roku 1906 až do podzimu 2020. Jde o velice živou formu vyprávění skutečností z vlastního života, tedy o literaturu faktu, a současně eseje vysoké literární hodnoty. Osmnáct balad a romancí jsou nejen příběhy ze života, které prožil autor, resp. v prvních dvou případech jeho matka a otec. Dříve či později s tematikou této knížky přijde do kontaktu většina lidí, respektive mnohdy již dávno přišla.

Často se setkáváme s jejich *kritickým pohledem*. Ale obvykle se každý po návratu z nemocnice snaží na vše *zapomenout*. Málokdo má *odvahu* svěřit se veřejnosti se svými zkušenostmi *písemně*. Co kdyby mi to ti doktoři a sestry jednou ještě spočítali v budoucnosti! *Symptom strachu*, který ovládal společenské vědomí celou dobu totality 1948–1989, nevyprchal, žije s námi dále i v naší svobodné společnosti.

Je předností této drobné, ale velmi zajímavé a potřebné reportáže ze života její pravdivé a odvážné vidění, snaha zasadit se o nápravu a sdělit, že máme společné prožitky. Chce vytvářet *podklad pro humanizaci* našeho současného zdravotnictví.

Autor uvozuje své pojednání úryvkem z humoristického románu Zdeňka Jirotky *Saturnin*, jenž se hned po svém prvním vydání z roku 1942 stal bestsellerem. Citovaný úryvek je ze 4. vydání uvedeného románu z roku 1948, tedy z doby posledních dnů svobody tisku v poválečném Československu. Je do souboru zařazen jako Balada úvodní *Nemocnice jako past. Pan správce má své předpisy*. Vybraný úryvek Jirotkova evergreenu je *vlažkovou lodí* celé monografie a je často citován v ostatních baladách a romancích.

Příběh úvodní balady se odehrává ve 40. letech dvacátého století a je humorným zachycením bláznivé konverzace mezi dvěma skupinami lidí: na jedné straně pacientem s úrazem na noze a jeho sluhou panem Saturninem, na druhé straně sestrou, lékařem, šoférem sanitního vozu, vrátným a ředitelem nemocnice. Místem, kde se fiktivní příběh odehrává, je ošetrovna nějaké malé provinční nemocnice. Citovaný autor Zdeněk Jirotko lehkým způsobem podává kritiku poměrů, v nichž nad rozumem vítězí stupidně vytvářené předpisy nemocnic. Román podává v *prorocké zkratce* všechny společenské neduhy, jimiž bylo záhy po sepsání díla české zdravotnictví postupně napadeno, nejprve v době komunistické totality (1948–1989), kdy principy lidství byly suspendovány ve všech oblastech, tak i v dnešní svobodné společnosti (1990–2022), v níž zásadní roli ve zdravotnictví hrají stále se točící *velké peníze* a odstrčení pacienta do role pouhého *předmětu vědeckého výzkumu* a čísla mezi ekonomickými položkami.

Na vlajkovou loď navazuje 18 příběhů ze života, jejichž autorem je P. profesor JUDr. Jiří Rajmund Tretera OP. Začínají zákrokem v nemocnici v pražské čtvrti Vinohrady, kdy se lékařské konsilium rozhodlo někdy kolem roku 1906 zlomit malému děvčátku záměrně holenní kosti na obou nohou, a tím vyzkoušet tehdejší vědeckou teorii, že to povede k zesílení slabých nohou. Malým děvčátkem, na kterém byl proveden ten nesmyslný pokus, je autorova matka. Dílo končí osmnáctou baladou, která se odehrává v listopadu 2020 v téže nemocnici již za koronavirové krize, v níž trpícím protagonistou s chorobou močových cest je autor sám.

Autor Jiří Rajmund Tretera zdůrazňuje, že všech osmnáct jím ztvárněných balad je přesným otiskem prožitých příběhů, bez nadsazování a literární licence. První dvě balady jsou ve vzpomínek jeho rodičů a sahají i do vzdálenější minulosti, dalších šestnáct jsou autorovy osobní vzpomínky z let 1947–2020.

Autorovy reportáže patří jednoznačně k literatuře faktu. Celý text je podán formou, jíž nelze upřít umělecké kvality a která lehce uvádí čtenáře do situací, které jsou v životě běžné, ale velmi obtížně se o nich vypráví. Občasné humorné nadlehčení přináší dílu čtivost a seznamuje plasticky čtenáře se situací, do níž může snadno upadnout. Pokud se čtenáři tak už stalo, může si odlehčit souzněním s autorovou kritikou a společným vyjádřením rozhořčení nad všemi nedostatky, s nimiž se ve zdravotnictví setkal.

K autorovu osobitému stylu patří, že si pro své reportáže ze života zvolil poněkud snový název *Balady a romance*, který do české literatury zavedl Jan Neruda (1834–1891). Ani onen klasik české literatury nepoužíval uvedených slov v jejich

přesném literárním významu, ale jako básnické nadpisy něčeho, co současně může zarmoutit i potěšit, být tematikou nesmírně vážnou, a naopak téměř komickou. Autor našich nových Balad a románů uvádí, že zcela vědomě a s velkým rozmyslem si název Balady a románců od Jana Nerudy vypůjčil.

Myšlenku na to, jaký lék nalézt na současné neduhy v poskytování zdravotnické péče, ponechává autor do značné míry otevřenou. Jeho literární počín jako by přímo vybízel čtenáře, aby sami přemýšleli, jak nedostatky, které musí nutně dříve či později sužovat většinu obyvatel, řešit. Ano, jak se sami mohou nápravy účastnit.

V úvodu své knihy sám nabízí *čtyři cesty nápravy*:

1. *Rozšířit počet nemocničních kaplanů a kaplanek* v úplně všech nemocnicích a zajistit jejich nepřetržitou službu po 24 hodin.

2. *Využít rozšíření možností, které dává papežské motu proprio *Spiritus Domini* z 10. ledna 2021*, aby co nejvíce mužů i žen z řad katolických laiků vedle svého zaměstnání přijalo službu akolyty a vykonávalo ji společně s kaplany a vedle nich ve všech nemocnicích. Tuto neplacenou službu akolytů mohou vykonávat lékaři, zdravotní sestry, ošetřovatelé a veškerý personál nemocnic.

3. *Ještě více zdůraznit výuku zdravotnické etiky* na všech lékařských fakultách a zavést ji i do středních zdravotnických škol. Učit všechny zdravotníky, že na prvním místě je pacient, a teprve na druhém zájem vědeckého výzkumu, kariéry zdravotníka a peněžního zisku nemocnice.

4. *Péči nemocničních kaplanů jak o věřící pacienty, tak o každého, kdo si jejich službu nasloucháním a přítomností vyžádá, zajistit po legislativní a smluvní stránce*. K tomu jsou v úvodu knížky vyzváni zástupci státní zdravotnické správy, představitelé církví na národní i místní úrovni, ale zejména také a v první řadě soukromí majitelé nemocnic. K tomuto smluvnímu zajištění nutno připojit i organizační zabezpečení služby akolytů obojího pohlaví.

Iniciátorem sepsání této nové knihy je *Sdružení pro podporu humanizace zdravotnictví*, které spolu s dalšími třemi odbornými sekcemi založila naše již 550členná Společnost pro církevní právo. Protože většina nyní publikovaných balad vyšla již v pokusné, kratší formě ve čtrnáctideníku *Zrcadlo církve*, využil autor mnoha ohlasů, dopisů čtenářů *Zrcadla církve* i členů *Sdružení pro podporu humanizace zdravotnictví* k rozšíření a přeformulování jednotlivých balad. Takže to, co čtenář dnes dostává do rukou, je dílem novým, ne zcela totožným s tím, co četl v *Zrcadle církve*. Několik balad je přidáno zcela nově.

5. říjen 2021: liturgický průvod po skončení mše svaté k zahájení nového akademického roku ve studentském kostele Nejsvětějšího Salvátora v Praze u Karlovu mostu.

5th October 2021: liturgical procession at the close of the Holy Mass to the beginning of the new academic year in the student Church of the Holy Saviour by Charles Bridge in Prague.

Foto Jakub Nagy